

2022. MÁRCIUS

XV. ÉVFOLYAM, KÜLÖNSZÁM

NUKLEON

NUKLEÁRIS TUDOMÁNYOS MŰSZAKI FOLYÓIRAT

WWW.NUKLEARIS.HU

MEGJELENIK A MAGYAR NUKLEÁRIS TÁRSASÁG GONDOZÁSÁBAN

NUKLEON

NUKLEÁRIS TUDOMÁNYOS MŰSZAKI FOLYÓIRAT

Főszerkesztő:

Hadnagy Lajos

Szerkesztőbizottság:

Barnaföldi Gergely Gábor

Cserháti András

Czibolya László

Kocsis Gábor

Neubauer István

Nős Bálint

Pázmándi Tamás

Radnóti Katalin

Yamaji Bogdán

Tartalom

Fehér Ákos

Búcsú Rónaky Józseftől

Szerkesztőség:

Postacím:

Magyar Nukleáris Társaság

Fábián Margit titkár

MTA EK

1525 Budapest Pf. 49.

Telefon: 36-1-392-2222/1965

Fax: 36-1-395-9293

e-mail:

szerkeszto@nuklearis.hu

foszerkeszto@nuklearis.hu

Olvasószerkesztő:

Amberboy-Kiss Virág

Technikai szerkesztő:

Székely Levente Csaba

Címlapkép:

Rónaky József

Kiadja a

Magyar Nukleáris Társaság

Felelős kiadó:

Pokol Gergely

ISSN: 1789-9613

Búcsú Rónaky Józseftől

Fehér Ákos

Országos Atomenergia Hivatal
1036 Budapest, Fényes Adolf u. 4.

Dr. Rónaky József, a nukleáris szakmában Rónaky Jóska, barátoknak Jóska, 2022. január 5-én elhunyt. Elkészönünk, pedig itt van közöttünk magas, szikár alakjával, látjuk, amint jellegzetes mozdulatával megigazítja szemüvegét, állán megsimogatja szakállát, kezével, hosszú ujjaival finoman, de határozottan gesztikulálva belekezd egy újabb történetbe... Történeteit munkatársai, barátai végtelenségig tudnák sorolni.

Dr. József Rónaky, Jóska Rónaky amongst colleagues in the nuclear profession, or just shortly Jóska to his friends passed away on the 5th of January 2022. We bid him farewell as we reminiscence his tall, lean figure, adjusting his glasses with his characteristic gesture, stroking his beard on his chin, gesturing gently but firmly with his long fingers, starting to tell another story... His stories could be told endlessly by his colleagues and friends.

Dr. Rónaky József

Fiatal évek, családalapítás

1946. december 7-én született Pécsen. Szüleivel és két nővérével egy kis gyárvárosi lakásban, szerény körülmények között éltek. Családjára mindig nagy szeretettel emlékezett. Tanulmányait a helyi gyárvárosi általános iskolában kezdte, majd a Nagy Lajos Gimnáziumban folytatta. Az általános iskolai évekről sok történetet mesélt, például a földrajztanár által szervezett kirándulásokról, melyeken megismerték először Pécs környékét, majd később az ország egyéb tájait is. A gimnáziumi években a matematika és a fizika területén jeleskedett, de az irodalom és a történelem is érdekelte.

Egyetemi tanulmányait az Eötvös Lóránd Tudományegyetem (ELTE) Természettudományi Karának fizikus szakán végezte, ahol 1970-ben diplomázott. Szakmai pályafutását doktoranduszként a KFKI-ban kezdte, lézerfizikai kutatásokkal foglalkozott. Egyetemi doktori disszertációját 1973-ban védte meg.

A KFKI-ban töltött évek alatt ismerte meg feleségét, akivel közel 50 évet éltek le együtt. Két lányuk született, akikért sokat

aggódott, igyekezett segíteni nekik életük alakulásában, és rendkívül büszke volt rájuk. Egyetemei éveiben kezdett el versenyszerűen bridselni, melyet fontos szellemi tornának, figyelemkoncentrációs gyakorlatnak tartott. Bridzsversenyeken szerzett élményeiről számos vidám történetet mesélt.

Szakmai pálya

A KFKI után a Magyar Optikai Művekbe (MOM) került, ahol a tehetséges és ambiciózus fiatal munkatársakból álló Lézerfejlesztési Osztály vezetője volt. A '70-es évek második felében a MOM túl volt a fénykorán, a lézerfejlesztés támogatás helyett gyakorta megszorítást kapott. Végül a távozás mellett döntött, és jelentkezett a Paksi Atomerőműbe sugárvédelmi munkatársnak. A MOM-ból való távozása előtt mindent megtett annak érdekében, hogy a vállalatot szintén elhagyó kollégáit jó munkahelyhez segítse.

Jóska 1979-ben érkezett Paksra új feladatok, új kihívások és új élet reményével. A paksi lakótelepen kapott szolgálati lakás volt első önálló otthonuk, az ott eltöltött időszakra szívesen emlékezett. Az atomerőműben az első évek a tanulásról szóltak,

megismerkedett a létesítménnyel, a sugárvédelem minden elméleti és gyakorlati tudnivalójával. Sokszor emlegette, hogy fizikusként mennyire élvezte azt a kihívást, melyet a technológiai rendszerek megismerése jelentett. Későbbi pályafutását alapvetően meghatározta, hogy a nukleáris technika elkötelezett, hivatott ismerője és művelője lett. Részt vett a sugárvédelmi rendszerek üzembe helyezésében, az atomerőmű sugárvédelmi szervezetének, működésének kialakításában, a blokkok indítását megelőző szintfelmérésben és még számtalan egyéb feladatban. Érdekes kutatási feladatként emlegette az 1. blokk indítása után a radioaktív szennyeződésben megjelent ^{110m}Ag ezüstizotóp kezelését. Ez az izotóp a tervezési adatokban nem szerepelt, továbbá más atomerőművekben nem találtak ezzel a problémával.

A '90-es évek a szakmai pályáján új feladatokat, új beosztásokat hoztak: ő volt az atomerőmű főmérnöke, majd a '90-es évek második felében nukleárisbaleset-elhárítási felkészüléssel foglalkozott. Ezekben az években a Nemzetközi Atomenergia Ügynökség (NAÜ) felkérésére számos nukleáris biztonsági felülvizsgálati misszióban vett részt, többek között az Egyesült Államokban is. Az ott szerzett tapasztalatokat igyekezett itthon a szakmai közösségnek átadni, illetve hasznosítani a munkájában. Ezek a tapasztalatok későbbi vezetői feladatainak végrehajtásában is segítségére voltak.

A rendszerváltás utáni években szerepet vállalt a helyi politikában, két cikluson keresztül önkormányzati képviselő volt Paksön. Paks Város Önkormányzata a városért végzett munkáját 1999-ben Pro Urbe Emlékéremmel jutalmazta.

A szakmai körökben is aktívan részt vett. 1997-ben a sugárvédelem hazai szakmai közössége, az Eötvös Loránd Fizikai Társulat (ELFT) Sugárvédelmi Szakcsoportja elnökének választották.

1999 fontos év volt Rónaky József szakmai pályafutásának alakulásában, mivel augusztus utolsó napjaiban a Miniszterelnök felkérte az Országos Atomenergia Hivatal (OAH) főigazgatójának, amit ő elfogadott. A miniszterelnöki megkeresés körüli napokban éppen az ELFT Sugárvédelmi Szakcsoport által szervezett Regionális IRPA Konferencia elnöki feladatait látta el. Az ELTE lágymányosi épületében rendezett konferencián több mint kétszázan vettek részt a környező országokból, harmincnál több kiállító mutatta be a sugárvédelem, a nukleáris környezetellenőrzés területén használható mérőrendszereket.

Beszéd a NAÜ ülésén

1999. szeptember 1-jén határozott elképzelésekkel érkezett az Országos Atomenergia Hivatalba, melyek megvalósításába lendületesen kezdett bele. Minden év szeptemberében rendezte a NAÜ az éves közgyűlést, ami kiemelt szakmai-diplomáciai esemény. Frissen kinevezett vezetőként felkérte Vajda György leköszönt főigazgatót, hogy együtt vegyenek részt a közgyűlésen. Ez a nem szokványos megoldás elismerést és ezen keresztül ismertséget hozott neki a NAÜ-ben. Hasonlóan fontos volt az első megjelenése az OECD Nukleáris Energia Ügynökség (NEA) intézőbizottságának éves értekezletén. Bemutakozásként előadást tartott a paksi biztonságnevelés érdekében végrehajtott AGNES-projektről. Előadása általános elismerést hozott mind Magyarországnak, a magyar nukleáris szakembereknek, mind önmagának.

A Nemzeti Radioaktív Hulladék-tároló átadó ünnepségén

Az atomerőmű kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladéka végleges elhelyezésének megoldása fontos feladat volt. A magyar kormány felkérésére a NAÜ öttagú szakértői csoportja, a WATRAP (Waste Management and Technical Review Program) 1999 decemberében felülvizsgálta a kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok elhelyezésére szolgáló tároló létrehozása érdekében végzett hazai tevékenységet. A szakértői csoport zárójelentésében megállapította, hogy a bátaapáti telephely potenciálisan alkalmasnak tűnik arra, hogy ott biztonságos tároló épüljön az atomerőmű üzemeltetéséből és végső leszereléséből származó kis- és közepes aktivitású radioaktív hulladékok elhelyezésére. Ez a zárójelentés alapozta meg azt, hogy az Országgyűlésben a telep létesítése megkapta a támogatást, a létesítmény azóta elkészült és biztonságosan üzemel.

A Paksi Atomerőmű 2. blokkjának 1. sz. aknájában 2003-ban történt üzemzavar után Ausztriában ismét fellángoltak a paksi erőmű biztonságával kapcsolatos kétségek, követelték az erőmű leállítást is. A bécsi Magyar Nagykövetséggel együttműködve Rónaky József összehívott egy konzultációt a nagykövetségre, ahol határozott fellépésének köszönhetően az osztrák tiltakozás lényegesen vesztett erejéből.

Rónaky József főigazgatóként fontosnak tartotta, hogy az OAH hazai ismertségét és elismertségét meg kell teremteni. Országgyűlési képviselőkkel, az Országgyűlés környezetvédelmi, gazdasági és költségvetési bizottságával jó munkakapcsolatot alakított ki. Az Országgyűlés első alkalommal 2000-ben tűzte napirendjére az atomenergia biztonságáról szóló éves beszámolót. Az országgyűlési bizottságok rendszeresen hívták az atomenergiát érintő javaslatok tárgyalására. A kormányzati kapcsolatok erősítésén is dolgozott, ennek egyik eredménye volt 2000-ben a Gazdasági Minisztérium államtitkárának látogatása a Paksi Atomerőműben. Ha kellett, a jó kapcsolat érdekében a kormányzati vezetőkkel elment horgászni is.

Dr. Rónaky József interjút ad

A hivatalos kapcsolatokon túl a közvélemény tájékoztatását is fontosnak tartotta. Közvetlen kapcsolatot alakított ki újságírókkal, az újságírói megkeresésekre igyekezett mindig személyesen válaszolni. Kezdeményezésére tudományos ülészakot szervezett az OAH a csernobili atomerőmű baleset 15. évfordulójára, ahol a baleset részletes műszaki bemutatásán kívül számos előadás hangzott el a hazai helyzetről. A lakossági tájékoztatás fontos eszközének tartotta a Hivatal honlapját, ennek minőségével soha nem volt elégedett. A Kulturális Örökség Napjai rendezvénysorozathoz is csatlakozott az OAH Nyílt Nappal, ezeken minden évben részt vett, előadást tartott, beszélgetett a látogatókkal. A Fiatalok a Nukleáris Energetikáért (FINE) meghívására több alkalommal meglátogatta a Sziget Fesztiválon a FINE sátrat és beszélgetett az érdeklődőkkel. Kezdeményezője és lelkes előadója volt az „Atomenergia Mindenkinék” rendezvénysorozatnak.

Előadás közben

A Hivatal működéséért, az ott dolgozó munkatársakért is sokat tett. Egyetértésével, támogatásával indult az OAH minőségirányítási rendszerének kialakítása. 2002 nyarán, a kormányváltást követően a korábbi épületből ki kellett költözni. Gyors és határozott kiállásának, intézkedésének köszönhetően lehetett az irodaházra a közbeszerzési eljárást sikeresen lefolytatni, ennek eredményeként került Óbudára a Hivatal. A munkatársak anyagi elismeréséért, szükség esetén anyagi segítségéért mindent megtett. A munkatársak külföldi tanulmányútjait, esetleges NAÜ-s munkavállalását is támogatta. Megjelenése, öltözködése, a munkatársakhoz való viszonya példa- és mértékadó volt.

Elismerések

Rónaky József munkásságát több alkalommal ismerték el. Az Eötvös Loránd Fizikai Társulat Bozóky László-díjját vehette át 2007-ben. A Köztársasági Elnök a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével tüntette ki 2013-ban. Az MVM Paksi Atomerőmű Zrt. Hélios-díjjal jutalmazta 2014-ben. A Magyar Tudományos Akadémia Wigner Jenő-díját pedig 2015-ben kapta meg.

A Wigner Jenő-díj adományozása

Az emlékezést még számtalan eseménnyel lehetne folytatni, de azt gondolom, hogy a fenti gondolatokból, emlékekből kellően kitűnik Rónaky Jóska szakmai elkötelezettsége, vezetői tapasztalata, emberi empátiája. A nukleáris szakma kiváló kollégát tisztel személyében, sokak közeli barátot is. Ő itt marad közöttünk magas, szikár alakjával, jellegzetes mozdulataival, történeteivel. Történeteit továbbadjuk, ezen keresztül a hazai nukleáris életben tevékenykedő fiatalok is megismerhetik személyiségét, tanulhatnak példájából.